

BOŽJA MOĆ ILI NEMOĆ?

(dr. fra Ivan Ivanda)

Čini se kako je upravo vrijeme korizme prikladno za dublje promišljane vjere i onog što bi ona trebala značiti u našem životu. Ako je Krist nosivi stup naše vjere, njezini temeljni i sveodređujući sadržaj, onda bismo se trebali kritički zapitati o svome odnosu prema njemu. Kršćanin nikad ne smije upasti u samozadovoljstvo, u otium – kako su govorili stari Rimljani – u ono stanje opuštenosti i dokolice kad se ni o čem ne razmišlja i ne razbija glavu, nego se čovjek prepušta bezbrižnom odmaku od svega uznemirujućeg izazovnog.

Kršćanstvo je uvijek bilo i ostaje veliki izazov za svijet. Ono je izazovno samom svojom zahtjevnošću, koja se ne uklapa u današnja shvaćanja života po mjeri suvremenog čovjeka, koji dopušta sve osim da netko osporava njegovu neograničenu autonomiju i pravo da sam osmišljava i oblikuje svoj život, bez utjecaja “odozdo” ili “odozgor”.

ZABLUDA U MJERILIMA

Ovo “odozdo” bismo mogli objasniti krilaticom: “Ja sam mjerilo samome sebi, ja sam određujem što činiti i kako se ponašati, i tu mi nitko neće soliti pamet, ni roditelji, ni učitelji, ni svećenik”. Ovo “odozgor” je još radikalnije, jer tu se osporava i samom nebu, odnosno Bogu, da čovjeku određuje pravila ponašanja i da postavlja svoje zahtjeve.

Ovdje bi primjerena krilatica bila: “Bog, ako i postoji, ne postoji zato da poput policajca motri gdje ću pogriješiti, da bi me potom prekorio i kaznio. Bog je drugačiji. On nije tiranin. Bog koji zapovijeda i kažnjava, koji mi postavlja teške i neostvarive zahtjeve, koji mi neda živjeti i slobodno disati, pretvara se u tiranina i postaje za mene neprihvatljiv”.

Moglo bi se činiti da takvi stavovi ili nazori – koji danas dobrim dijelom određuju živote mnogih – dolaze od onih kojima je kršćanstvo strano i nepoznato.

Upravo je poanta cijele priče u tomu da se sve to zbiva u “našoj kući”, u samome kršćanstvu. Nije, stoga, problem onih “izvana”, nego onih “iznutra”.

Pomicanje naglaska s teokracije (vladavine Boga) na antropokraciju (vladavinu čovjeka) odvija upravo među nama samima. To pokazuje praksa, a praksa je često odraz teorije. Ili, drugačije rečeno: ono što je u glavi i srcu, očituje se vani, izlazi na vidjelo, biva razvidno u našim gestama i činima.

BOG KAO U-TOPIJA

Počelo je sa francuskom revolucijom i novim vremenom što ga je ona inaugurirala. Bog je svrgnut sa svoga prijestolja i izgubio je svoju moć. Više nije smio biti Pantokrator (Svevladar), jer novi i prosvjetljeni čovjek (otuda prosvjetiteljstvo kao pokret), koji se konačno osvjestio i dosegao svoju punoljetnost, više ne želi tatora s visine i konačno mu određuje pravo mjesto: bezmjesnost (utopija=bez mjesta).

Bog postaje utopija, nešto nestvarno i mitsko, a to znači zaostalo i prevladano. On nema svoga mjesta. A što umjesto njega? Njegovo “mjesto” zauzima um (ratio) koji je stavljen na prijestolje

i postao božanstvom. To bi značilo: s novim vijekom nestaje Boga s pozornice svijeta, on više nije vrhovna norma života.

To je sada um i ono što um kaže, to je ispravno. Prema tomu se valja ravnati. A um ima svoju moć. Veliku moć, nedvojbeno. Zadivljuju nas umni ljudi koji duboko misle, koji iz – umljuju nove stvari. Upravo je veliki tehnički napredak našega vremena pokazao koloka je snaga i moć ljudskoga uma. To je, međutim, dovelo do toga da je Bog postao suvišan. Jer ako svojim umom mogu činiti tako čudesne stvari, što će mi Bog?

I bez njega je moguće živjeti raskošno i udobno, voziti se skupocjenim automobilom i biti “svoj vlastiti gospodar”. I bez njega čovjek može vladati. A u vladanju Bog može biti samo prepreka, smetnja. Nije čudno što u Europskom parlamentu nije prošao talijanski kršćanski političar Buttiglione. Njegov kršćanski Bog i njegove ideje nemaju mjesta (u – topija) u novom svjetskom poredku. To je znak našeg vremena.

ZNAKOVI VREMENA

A te znakove treba doista uočimo i pravilno protumačimo u svjetlu vjere u neprolazne i uvijek suvremene Božje riječi. Bog nam jasno govori preko znakova vremena (signa temporum), šalje nam svoju poruku, koja upozorava i poziva na zauzimanje ispravnog stava. Nije li i strahoviti potres u Aziji jedan takav znak? I tko ga vidi, tko ga čita? Možda od puke zauzetosti oko solidarnosti i dobrotvornih akcija skupljanja pomoći (što je hvale vrijedno), nemamo vremena zaviriti ispod ljuske i vidjeti jezgru. Jeli Bog doista izgubio svoju moć u ovom svijetu? Jeli postao nemoćan? Gleda li ravnodušno na stanje ovoga svijeta, na svoju vlastitu “smrt” u srcima tolikih ljudi, koji su ga uklonili i umjesto njega izabrali nadomjestke, idole, nova božanstva?

Bog je moćan, ali njegova je moć drugačija iz teksta o trećoj Isusovoj kušnji u pustinji (Mk 4.8-10) vidimo kako ga sotona vodi na visoko brdo, brdo kušnje, i pokazuje mu sva karaljevstva svijeta i sav njihov sjaj. Nudi Isusu “sjaj vlasti” a to znači: moći činiti što hoćeš, raspolagati svime po svojoj volji, uvijek zauzimati prvo mjesto. Nije uskraćen ni jedan užitek, svaka je pustolovina otvorena, svi se prigibaju pred tobom. Dopušteno ti je sve što hoćeš, i otvoreni su svi putevi da to i postigneš.

BITI KAO BOG

To je ono lažno “biti kao bog”, kao on – sotona – čime zloduh uvijek zavodi ljude, ali uz svoju cijenu: to je moć koja se temelji na strahovladi, sebičnosti i pobožanstvenju vlastitoga “ja”. I kako svijet može biti otkupljen ako Otkupitelj nema moć? Kako se može učiniti nešto veliko bez veličine moći, bez snažnoga žezla u čvrstoj ruci?

“Ako se pokloniš preda mnom, sve je tvoje”. Biti moćan i uvažavan iskonska je čovjekova težnja i želja. Sotona pokazuje put do te moći: pokloniti se njemu, odnosno toj moći i sredstvima njezina postizanja i održanja – on se iza svega toga vješto krije i vlada kroz čovjekov iskrivljeni odnos prema svemu tome.

KAKVOG BOGA HOĆEMO?

Mi bismo htjeli "jakog Boga", koji bi bio manje tajanstven i skriven, koji bi odmah uslišavao naše molbe, koji bi se priklanjao našim predodžbama i mjerilima. Boga koji bi bio moćno prisutan u našem životu, bez obzira koliko se mi njemu otvarali i prepuštali. Razočarani u Božju povučenost i skrivenost, uvelike rasrdeni zbog njegove šutnje i nemoći, odlazimo guruima, koji otvoreno pokazuju svoju moć (Sai Baba) i koji imaju gotova rješenja za sve probleme.

Ne htivši se prepustiti tajanstvenoj i nedokučivoj volji Božjoj, prepuštamo se volji običnih ljudi koji se proglašavaju božanstvom ("meni se pokloni"). Ti "jaki bogovi" stvaraju tlapnju moći, sigurnosti i "spasonosnog puta". A slab i nesiguran čovjek pritisnut težinom i tvrdoćom života, traži utočište u ovom prividno jakom i zajamčenom, gdje misli pronaći nadomjestak za svog Boga, koji nije ispunio njegova očekivanja.

KAKVA JE BOŽJA MOĆ?

Ako je Bog moćan, kakva je njegova moć? To nam Isus pokazuje na jedno drugom brdu, brdu raspinjanja. Uz to brdo Isus vuče teški križ, znak sramote i posvemašnje nemoći. Nema ništa osim križa. Ostavljen je od svih, a i Otac ga prepušta samoći i gorčini patnje. On je izrekao svoje "neka bude", poklonio se volji Očevoj, a to je volja ljubavi i spasenja.

Bog je izabrao put nemoći da očituje svoju moć. To je moć poslušnosti i ljubavi. Moć poniznosti i služenja. Moć odreknuća od samog sebe i posvemašnjeg prepuštanja Onomu koji svime raspolaže za naše dobro, iako ga mi "kratkovidni" ne vidimo, ili ga vidimo tek naknadno.

Ta moć nije fizička ili tehnička snaga, ili silina vladarske palice, nije moć starog ili modrenog Golijata, nego moć koja se temelji na ljubavi, onoj ljubavi koja ne traži sebe, nego drugoga, koja se prigiba do zemlje, da bi oprala prljave ljudske noge. To je moć koja drugog ne pretvara u "objekt" i "sredstvo", nego radi drugoga sama postaje sredstvom otkupljenja i spasenja.

BOG BLAGOSTANJA?

Moć ljubavi se ne očituje drugačije osim nemoću i "slabošću" predanja i odricanja. A to je skriveno moćnicima ovoga svijeta, jer oči su njihove zaslijepjene "lažnim sjajem" Kneza ovoga svijeta. Isus s križa obuhvaća svijet, jer on je "njegova svojina", on vlada nad njim s križa, koji je tako rječit i bogat porukama: on je odgovor na sve naše jadikove o njegovoj nemoći i šutnji. "Slabi Bog" je na taj način "jaki Bog", "šutljiv Bog" je tako "Bog koji govori".

Pitanje koje nam se postavlja u ovom korizmenom vremenu glasi: je li ovaj Siromašni, Nemoćni, Neuspjeli, kojeg Bog nije zaštitio od križa, koji nije prizivao opće blagostanje što ga Antikrist obećava, uistinu onaj kojemu se mogu baciti u naručje i pokloniti mu bezuvjetno povjerenje? Odgovorimo li potvrdno, i naša će vlastita slabost i "nemoć" u ovom trenutku zadobiti novi smisao i novo značenje.